

די"ש מהדף

את הטור האמיתי על יחסי עם הדף היומי עוד אכתוב פעם. עד אז, הנה שני סיפורים של אחרים

לימים, סיפר רבי מאיר שפירא, כי אחרי אותו ראש השנה קיבל מכתב מאחותו היחידה שהתגוררה בכפר נידח בבוקובינה, ולא ידעה מכל הסיפור, ובו כתבה לו כך: "בליל ראש השנה חלמתי חלום. ראיתי אותך אחי היקר בשמיים, מוקף בהמון צדיקים בעלי צורה ומוזיירים כוהר הרקיע, ואתה אחי עומד בתווך ופניך זרחו כשמש בגבורתה, וכולם חייכו לעומתך והודו לך ושמחו בך מאוד מאוד... הודיעני נא, אחי מחמדי, פשר החלום ושברו".

ומאלול תרפ"ג לאלול תשע"ח: בשבת האחרונה סיימו רבבות לומדי הדף היומי בעולם היהודי את 119 דפיה המאתגרים של מסכת זבחים, הראשונה בסדר קדשים. למחרת, בבוקר יום ראשון, איחלתי בשידור ברדיו ברכות חמות למסיימים, וגם לאלה שמתחילים היום מסכת מנחות. ואז הוספתי בחיך מורי: "בדרך כלל מסכת חדשה היא תחנת הצטרפות ללומדים חדשים, בטח כשמתחילים מסכת חדשה בדיוק בראש חודש אלול, אבל הפעם אני קצת סקפטי עם העניין של מצטרפים חדשים. צריך להיות ממש חובב אקסטרים בשביל לחבור ללימוד הדף היומי בדיוק בתחילת מסכת קשה כמו מנחות".

באותו ערב קיבלתי מכתב מהמאזין ינקי ארליך. "רציני לספר לך", הוא פתח, "על שיעור ייחודי של חברי ארגון 'החובש הר נוף' בירושלים. בחודש סיוון תשס"ג, בעת מפגש חברים, העלה אחד המתנדבים, פסח דייזיס שמו, רעיון. היות שאנחנו נפגשים כל הזמן באירועים שאליהם אנחנו מוזעקים, וגם אחרים מדברים, ועושים השתלמויות רבות, למה שלא נעשה ביחד משהו רוחני כמו דף יומי? חלק מהחברים אהבו את הרעיון, עשינו משאל האם יש לפחות חמישה שמתחייבים בלי נדר לבוא כל יום, ואחד החובשים, אהרון בירנצוויג, לקח על עצמו למסור את השיעור. ואז, אחרי שהתקבלה ההחלטה העקרונית על עצם קיומו של השיעור, התחלנו לדון על העיתוי. האם לחכות לפרק הבא או למסכת הבאה - או להתחיל מיד. אחרי דיון קצר החלטנו להתחיל כבר למחרת בבוקר. להכות בברזל בעודו חם. חלפו מאז כ-15 שנה, אנחנו כבר במחזור שלישי של לימוד הדף היומי. אנחנו לומדים בבית כנסת 'תולדות יצחק' בשכונת לא הפסדנו אפילו שיעור אחד. במשך הזמן היו שנאלצו לפרוש ונוספו אחרים, אבל הגרעין הקשה ממשיך לבוא במסירות כל בוקר מ-6:50 ועד סיום הדף. המירס תמיד פועל ברקע, וכשיש צורך יוצא חבר אחד או כמה חברים למקרי חירום, וכבר היו לנו לידות ולהבדיל החייאות במהלך השיעור. גם לפגיעה הנורא בקהילת בני תורה בהר נוף יצאנו משם (ארליך עצמו נפצע בפגיעה הזו בשעה שטיפל באחד הפצועים בגבורה תחת אש המחבלים). עם השנים הוספנו לשיעור בגמרא גם לימוד הלכה יומי. בהתחלה למדנו הלכות שמירת הלשון, או ענייני הלכה אקטואליים אחרים, למשל הלכות שמטיטה לפני שנת השמיטה. בשנים האחרונות אנחנו לומדים לפי הסדר של 'מאורות ההלכה'. כשמישהו חולה חלילה או נמצא בחופש או בחו"ל - הוא משתדל להתקשר ולהשתתף בשיעור דרך הטלפון. במשך הזמן גם אנשים שלא מתחום הרפואה הצטרפו לשיעור, והמגוון הזה מאוד מפרה. כך למשל לומד איתנו מדרך טיולים שמוסיף אודות אתרים שמוזכרים בדף, סופר סת"ם שמאריך ומדגים בסוגיות הרלוונטיות, מוהל וכדומה. ישנם צעירים וגם מבוגרים, כמו ר' גרשון רובין, רופא בכיר ופנסיונר שלא מכבר חגגנו איתו במסגרת השיעור את יום הולדתו ה-90".

נו, תמיד מרגש לשמוע על שיעור דף יומי. בטח של חבורה מיוחדת כזאת שמוצאת זמן גם ללימוד תורה וגם לחסד, אבל ארליך לא סתם כתב לי את המכתב. "אמרת הבוקר בתוכנית שספק אם יש מישהו שיצטרף למעגל הלומדים דווקא עכשיו, בסדר קדשים המסובך, אז אני רוצה לספר לך משהו: מתי התחלנו אנחנו את השיעור שלנו? כתבתי לך קודם על הדיון האם לחכות לפרק חדש או למסכת חדשה, ועל ההחלטה להתחיל מיד למחרת. ובכן, מה למדו למחרת בבוקר במחזור הדף היומי? מסכת זבחים דף י"ג. אז הצטרפנו וכך הכול התחיל. ללמדך שאין תאריך שלא מתאים להצטרף למעגל הזה".

זבחים י"ג. זה מטורף. לקום בוקר אחד ולפתוח את הגמרא באמצע אחת המסכתות הכי קשות בש"ס, עם עולם מושגים לא מוכר, עם עיסוק בנושאי הקורבנות. רוצים טעימה מהדף הזה? תחזיקו חזק: "הפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן, קיבל והלך, וזרק שלא לשמן, או שלא לשמן ולשמן - פסולים". כן, עם זה הם התחילו. אין דף העומד בפני הרצון. טוב, אז אני חוזר בי: ברכות לכל מי שסיים השבוע את מסכת זבחים, ואם המונולוג של רבי מאיר שפירא או של רבי ינקי ארליך עשו לכם חשק, פשוט תפתחו עכשיו גמרא, הדף היומי היום (שבת) הוא דף ח' במסכת מנחות, והנה, אתם בפנים. בהצלחה.

1 הטור הזה הוא טור אישי. מה שאומר שהוא אמור לשקף איכשהו את חייו של הכותב. לאחרונה שמתי לב שיש נושא אחד שמאוד נוכח בחיי, ברמה יומיומית ממש, ונפקד לגמרי מהטור הזה: הדף היומי. אם ארכיוני אינו מטעני, הפעם האחרונה שבה התייחסתי כאן לדף היומי הייתה לפני שש שנים, בסיום הש"ס בקיץ תשע"ב. וגם אז, זה בכלל לא היה מזווית אישית. כתבתי על יהודים אחרים שזכו לסיים את הש"ס. לא העליתי בדעתי שיבוא יום ואני אהיה חלק מהמועדון הזה. הרי אני בקושי מחזיק מעמד עם שניים מקרא ואחד תרגום, אז דף גמרא בכל יום? אין צ'אנס. זה לא אני. גם אם יום אחד אשתכנע להתחיל, ברור שזה לא יחזיק יותר מכמה ימים.

אבל הנס הזה קרה. ואני משתמש במילה "נס" לא כפרפרזה, אלא פשוטו כמשמעו: אין לי הסבר אחר איך זה קרה, איך זה קורה. יום אחד אולי עוד אקדיש טור אישי, הכי אישי שיש, על התהליך שעובר עליי. אבל עד אז, הנה שני דרישות שלום שקיבלתי השבוע מהדף היומי, שאינן סובלות דיחוי. אחת לא סובלת דיחוי כי היא תלויה בתאריך שחל השבוע, והשנייה לא סובלת דיחוי כי היא מוכיחה שבכל הנוגע לדף היומי - שום דבר לא סובל דיחוי.

2 נתחיל בתאריך ההיסטורי. ביום שני השבוע, ערב ג' אלול, קיבלתי מייל מאיר זלצר. "במסגרת הכנסת ספרים לפרויקט 'אוצר החכמה'", הוא כתב, "הזדמן שהכנסתי בדיוק היום את ספרו הנפלא של ר' אהרן סורסקי על רבי מאיר שפירא מלובלין. ושם גיליתי להפתעתי שמחר, ג' אלול - חוץ מכל המעלות שידעת על היום הזה... הוא גם יום ההשקה של רעיון הדף היומי. בג' אלול נציין 95 שנים לנאום של רבי מאיר שפירא מלובלין שבו 'שיווק' את הדף היומי. מצ"ב הדפים האמורים מתוך הספר 'ניצוצי אור המאיר', שמכיל ניצוצות מתורתו של מייסד הדף היומי וראש ישיבת חכמי לובלין".

צילום סולר: ידידיה מאיר

איזה תפקיד חלומות יש לזלצר הזה, הרהרתי לעצמי תוך כדי שאני פותח את ה-pdf המצורף. להעלות ספרים לפרויקט 'אוצר החכמה' ולגלות בהם כל מיני דברים מרתקים. איך מתקמבנים לעבודה הזאת? טוב, לא היה לי הרבה זמן לחשוב על זה, כי תוך רגע נורקתי 95 שנים אחרות: "ג' אלול תרפ"ג. אולמו המקושת של התיאטרון הממלכתי בווינה זהר באור יקר. כאן כנסיה לשם שמיים. על בימת הכנסיה הגדולה של אגודת ישראל ניצב גאון תנמר ומחשבל את האווירה. הוא ממריא שחק ונישא על כנפי רוח, עניניו מתיזות רשפים: 'אם כל בית ישראל בכל אתר ואתר ילמדו באותו יום אותו דף גמרא, כלום יש לנו ביטוי מוחשי יותר לאיחוד העילאי והנצחי שבין קודשא בריך הוא, אורייתא וישראל?', כה שואל רבי מאיר שפירא ופורס את יריעת הדף היומי בציריות נפלאה, בתיאור כה מרתק, קולע ומלבב, ועיקר העיקרים - נושם חיים. 'מה נפלא הדבר! נוסע לו יהודי באנייה ותחת בית שחיו מסכת ברכות. נוסע הוא לשבועיים ימים מארץ ישראל לאמריקה. כל יום, עם דמדומי חמה, הריהו פותח את הגמרא ולומד את הדף'. ובבואו לאמריקה הריהו נכנס לבית המדרש בני-יורק ומוצא להפתעתו עוד יהודים עוסקים באותו דף שבו הגה היום, ומצטרף ללומדים בחדווה, מתפלפל עמהם והם משיבים לו. נמצא שם שמיים מתאדר, מתגדל ומתקדש. ויהודי מארצות הברית שעקר לבראזיל שבדרום או ליפאן שבאסיה, הריהו סר בראש וראשונה לבית המדרש ומוצא כולם עסוקים בדף שהוא עומד בו היום - וכי יש לנו איחוד לבבות גדול מזה? זאת ולא רק זאת: עד הנה נשארו מסכתות שלא למדום ציבור גדול והיו כ'תומים' שרק יחיד סגולה חמלו עליהם, נו, ה'דף' יתקן את הכול. ועוד משהו: הנוער שלנו, העתיד של עמנו, הוא שמחויב להתחיל במצווה זאת של 'תורה בסיטונות'".

3 האולם הגיב במחאות כפיים סוערות. ההצעה התקבלה בהתרגשות. אגב, לא בכדי הפאנץ' של הנאום של רבי מאיר שפירא עסק בנוער. במקור, כך הופתעתי לגלות בספר, הוא ייעד את רעיון הדף היומי לצעירים. הוא לא חלם שהרעיון יתקבל גם על ידי תלמידי חכמים, זקני הדור. אבל פחות מחודש אחר כך, ביום שנקבע להתחלת לימוד הדף היומי, ראש השנה תרפ"ד, קיבל הסטארט-אפ של רבי מאיר שפירא תפנית שנתנה דחיפה גדולה לכל המיזם, והגדילה הן את המספר והן את הגיל של מצטרפיו. זה קרה בבית מדרשו של האדמו"ר בעל ה'אמרי אמת' מגור. אחרי תפילת ערבית של ראש השנה אמר הרבי למקורביו: "אני נכנס ללמוד את הדף היומי". רגע אחר כך, כל החסידים התחילו לחפש מסכת ברכות, ומשאזלו הגמרות נעמדו קבוצות של לומדים מתחת לפנסי רחוב, כשבמרכז עומד אחד מהם עם גמרא אחת, מקריא ומסביר וכולם מקשיבים. כך נראו שיעורי הדף היומי ביומו הראשון.

איזה תפקיד חלומות יש לו, הרהרתי לעצמי. להעלות ספרים ישנים לפרויקט 'אוצר החכמה' ולגלות בהם כל מיני דברים מרתקים. איך מתקמבנים לעבודה הזאת?